

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Miljöprövningsdelegationen

Beslut

1(23)

2020-05-07

551- 3287-19

Anl.nr: 0484-060-007

Sökanden: Eskilstuna Energi och Miljö
AB

Ombud
Sara Devida
Eskilstuna Energi och Miljö AB
631 86 Eskilstuna

Kungörelsedelgivning

Ansökan om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till deponering av inert avfall på fastigheten Åsbymon 2:39, samt därtill hörande verksamhet inom del av Åsbymon 2:40 i Eskilstuna kommun.

*Verksamhetskod 90.310 enligt 29 kap. 22 § miljöprövningsförordningen (2013:251)
2 bilagor*

Beslut

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län avslår, med stöd av 9 kap. miljöbalken, Eskilstuna Energi och Miljö AB:s (bolaget), med organisationsnummer 556458-1907, ansökan om anläggning för deponi på fastigheten Åsbymon 2:39 och del av Åsbymon 2:40 i Eskilstuna kommun, Södermanlands län.

Miljöprövningsdelegationen godkänner med stöd av 6 kap. miljöbalken den i ärendet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Kungörelsedelgivning

Miljöprövningsdelegationen beslutar att kungörelse om detta beslut ska införas inom 10 dagar från datum för beslutet i Post- och Inrikes Tidningar samt i ortstidningen Eskilstuna-Kuriren, (se bilaga 2). Kungörelsedelgivningen sker enligt reglerna i 47 och 49 §§ delgivningslagen (2010:1932).

Redogörelse för ärendet

Ärendets handläggning

Ansökan med miljökonsekvensbeskrivning kom in till Miljöprövningsdelegationen den 26 april 2019. Efter kompletteringar remitterades ansökan till Sveriges Geologiska Undersökningar (SGU) den 12 december 2019. Yttrande har kommit in från SGU. Bolaget har bemött yttrandet.

Bakgrund

Eskilstuna är till stora delar byggt på leriga jordar. Bygg- och anläggningsarbeten ger ett överskott av lösa och leriga jordmassor. Möjligheten att återanvända dessa jordmassor är liten och det finns begränsade möjligheter till avlämning på deponier. Bristen på

2020-05-07

551-3287-19

avsättning inom kommunen ger högre kostnader för bygg- och anläggningsarbeten och ökar transport av jordmassor till mer avlägsna mottagningsanläggningar.

Samråd

Ett undersökningssamråd, som även uppfyllde kraven för avgränsningssamråd enligt 6 kap. 24 § miljöbalken, har hållits i Eskilstuna den 19 januari 2018. Vid samrådet deltog representanter för projektet samt Länsstyrelsen och miljökontoret. Vid samrådet genomfördes även platsbesök. Före samrådet skickades samrådsunderlag till länsstyrelse och tillsynsmyndighet (miljökontoret). Samrådsunderlaget innehöll uppgifter om den planerade verksamhetens lokalisering, omfattning och utformning samt dess förutsedda miljöpåverkan enligt 6 kapitlet miljöbalken. På samrådet diskuterades avgränsningen av MKB:n och samtliga var överens om omfattningen av dess innehåll.

En populärversion av samrådsunderlaget har skickats ut via post den 9 maj 2018 till de som kan antas bli berörda av projektet. Förutom närboende har även intresseorganisationer, föreningar, Länsstyrelsen och Eskilstuna kommun ingått i samrådsgruppen.

Annonsering om samråd skedde i Eskilstuna-Kuriren den 24 maj 2018. Annonsen innehöll information om den planerade verksamheten, information om var samrådsunderlag kunde erhållas och var synpunkter kunde lämnas. Samrådstiden avslutades den 31 maj 2018.

Efter Länsstyrelsens beslut om betydande miljöpåverkan utökades samrådsgruppen enligt 6 kap. 30 § miljöbalken med fem statliga myndigheter. Samrådsunderlag skickades den 15:e oktober 2018 till Riksantikvarieämbetet, Statens Geotekniska Institut (SGI), Sveriges Geologiska Undersökning (SGU), Boverket och Naturvårdsverket. Utskicket inkluderade en länk till bolagets hemsida där fullständigt samrådsunderlag samt genomförda utredningar fanns att ladda ner. Det kompletterande samrådet avslutades den 6 november 2018. Bland annat följande synpunkter framfördes vid samrådet:

SGI konstaterar att deponin ska anläggas på en vattenförekomst och anser därför att enbart naturliga jordmassor från icke förorenade områden bör deponeras på den planerade deponin som ett extra försiktighetsmått för att minska riskerna för att föroreningar som inte beaktas i 22 och 23 §§ i NFS 2004:10 tillförs deponin. Dessutom bör alla massor som tillförs deponin laktestas.

SGU vill redan i detta samrådsskede framföra att man i grunden är tveksamt inställd till att deponera externa massor i tidigare utbrutna grustag, framförallt då dessa ligger nära grundvattennivån och i förekomster som är avgränsade i förvaltningen. SGU anser att det inte finns någon känsligare miljö sett ur ett hydrogeologiskt perspektiv. SGU jämför gärna med deponering på platser som redan är belägna på lera, i avslutade moräntäkter eller i färdigutbrutna bergtäkter, som samtliga får anses vara bättre ur ett vattenförsörjningsperspektiv. Att deponering i åsen har skett historiskt är enligt SGU inget fullgott skäl att det ska ske på nya platser i åsen.

Tillsynsmyndigheten ifrågasätter förslaget om att anlägga en deponi i en grusås.

2020-05-07

551-3287-19

Samtliga inkomna synpunkter sammanställdes och bemöttes i en samrådsredogörelse. Länsstyrelsen beslutade 11 september 2018 (dnr: 551-38-2018) att verksamheten kunde antas ha betydande miljöpåverkan.

Ansökan med yrkanden, åtaganden och förslag till villkor

Yrkanden

Eskilstuna Energi och Miljö AB (bolaget) ansöker om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för att bedriva deponering av inert avfall på fastigheten Åsbymon 2:39, samt därtill hörande verksamhet inom del av Åsbymon 2:40, i Eskilstuna kommun, Södermanlands län. Bolaget yrkar därvidlag att Miljöprövningsdelegationen:

1. lämnar bolaget tillstånd till att inom verksamhetsområdet, enligt situationsplan, under 20 års tid från dagen då tillståndet vinner laga kraft deponera högst 200 000 ton inert avfall per kalenderår, dock maximalt 800 000 ton, och därefter genomföra avslutande åtgärder under ytterligare fyra år.

Allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anges nedan i denna ansökan jämte bilagor.

Bolaget yrkar vidare att Miljöprövningsdelegationen:

1. godkänner den till ansökan bifogade miljökonsekvensbeskrivningen och
2. med stöd av 22 kap. 28 § miljöbalken förordnar att tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att beslutet inte vunnit laga kraft (verkställighetsförordnande).

Förslag till villkor

Följande villkor föreslås för deponiverksamheten:

1. Om inte annat följer av övriga villkor och föreskrifter ska verksamheten bedrivas enligt med vad bolaget angett i ansökningshandlingarna och i övrigt i ärendet angett eller åtagit sig

2. Verksamhet ska i huvudsak bedrivas dagtid, mellan kl 7.00-18.00 på vardagar.

3. Buller från verksamheten får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid fasad vid bostad och på kyrkogård än:

- Dagtid 6.00-18.00 50 dBA
- Kväll 18.00-22.00 45 dBA
- Natt 22.00-06.00 40 dBA
- Söndag/Helgdag 6.00-18.00 45 dBA

Bullervillkor ska kontrolleras genom mätningar. Mätmetod och mätfrekvens ska framgå av kontrollprogrammet för verksamheten.

4. Damning från vägar ska begränsas. Uppstår problem i omgivningen till följd av damning, åligger det bolaget att vidta åtgärder för att begränsa damningen.

5. Petroleumprodukter ska förvaras under tak, inom invallning som rymmer den största behållarens volym + 10 % av övriga behållares volym. Tankning av fordon samt vid behov spolning/rengöring ska endast ske inom asfalterad yta, utrustad med dagvattenbrunnar kopplade till en oljeavskiljare.

6. Massor som tas emot på anläggningen för deponering ska vara inerta och provade i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2004:10) samt klara gränsvärden för utlakning och totalhalt för organiska parametrar för en deponi för inert avfall.

7. För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram, som möjliggör en bedömning av om villkoren följs. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Kontrollprogrammet ska inges till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter att tillståndet tagits i anspråk. Kontrollprogrammet ska därefter revideras vid behov av tillståndsinnehavaren på eget initiativ efter samråd med tillsynsmyndigheten.

8. Om verksamheten avbryts eller upphör innan den slutförts enligt detta beslut, ska anmälan om detta göras till tillsynsmyndigheten och en plan för efterbehandling av verksamhetsområdet ges in till tillsynsmyndigheten minst ett halvår innan verksamheten avslutas.

Bolagets beskrivning av verksamheten

Den planerade anläggningen inom Åsbymon 2:39 kommer att omfatta en deponi för inert avfall. Bolaget avser att deponera högst 200 000 ton inerta jordmassor per kalenderår, dock maximalt totalt 800 000 ton. Bolaget vill kunna ta emot och deponera massor under 20 års tid och därefter genomföra avslutande åtgärder under ytterligare 4 år (deponins aktiva fas). Inom Åsbymon 2:40 avser Bolaget anlägga en hårdgjord yta för uppställning av drivmedelstankar och fordon samt en utjämnings- och infiltrationsdamm för vatten från anläggningen. Bolaget vill även ha möjlighet att istället anlägga den hårdgjorda ytan i den södra delen av Åsbymon 2:39. I sådant fall kommer deponeringsytan inom fastigheten att minska i motsvarande omfattning. Fyllningskapacitet på planerad deponi är uppemot 410 000 m³ (ca 730 000 ton). Med en inräknad marginal för osäkerhet avseende densitet på deponerade massor, omfattar ansökan deponering av en total mängd av 800 000 ton avfall.

Efter genomförd lokaliseringsutredning bedöms Åsbymon 2:39 som den mest lämpliga lokaliseringen för det behov av deponi som efterfrågas inom Eskilstuna kommun. Bolagets planerade deponi svarar upp mot behovet för avsättning av leriga jordmassor som inte är förorenade. Mot denna bakgrund avser bolaget att ansöka om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till deponering av inerta jordmassor på rubricerad fastighet.

Förslag till lokalisering är i relativ närhet till Eskilstuna tätort; väster om Åsbyvägen (väg 733) och strax söder om S:t Eskils Kyrkogård.

Inga detaljplaner berörs av planerad deponiverksamhet.

Verksamhetsområdet berör fastighet Åsbymon 2:39 som ägs av Eskilstuna kommun. Fordon och fordonsbränsle för drift av verksamheten samt uppsamlingsdamm avser bolaget ställa upp på en yta inom Åsbymon 2:40. Den fastigheten ägs av Thomas Betong som bedriver pågående verksamhet inom fastigheten. Eskilstuna kommun har arrendeavtal med Thomas Betong AB för upplåtelse av mark inom fastigheten samt tillträde till väg.

Arbets tid

Verksamheten kommer i huvudsak att bedrivas dagtid, mellan kl. 07.00 - 18.00 på vardagar.

Deponins utformning

Deponin kommer att byggas upp genom utfyllnad av en hållighet som utgörs av en före detta grustäkt. I väster, öster och norr, kommer deponering att ske mot befintliga slänter i den före detta täkten. Mot söder kommer deponering att ske mot en anlagd stödvall. De deponerade lermassorna kommer att ha en mäktighet på cirka 10 m mot befintliga slänter. Anläggningen kommer efter avslutad täckning att ha en höjd på omkring +33 m. För att möjliggöra deponering av massor med låg hållfasthet, kommer deponin att byggas upp i mindre celler som avdelas med transportvägar.

Geologisk barriär

En geologisk barriär av packad lera anläggs i syfte att filtrera lakvatten och bryta ner samt fördröja och lägga fast föroreningar. Den kommer att fungera som en skyddsåtgärd mot påverkan på grundvattnet. Lerans låga hydrauliska konduktivitet kommer innebära att det under ett år maximalt passerar ca 30 liter vatten per m² av barriären. När upplaget är färdigt, övertäckt och bevuxet kommer endast en obetydlig mängd vatten infiltrera genom barriären.

Under huvud- och sidovägar kan det krävas att den geologiska barriären istället byggs upp på en geosyntet, till exempel en prefabricerad bentonitmatta. Bärlager ska bestå av friktionsmassor istället för lera för att ge en robust konstruktion att köra på. Den geologiska barriären anläggs i botten och längs slänterna av deponin samt på insidan av den stödvall som anläggs i söder. På motsvarande sätt kommer den att byggas upp i pallar å 2 meter längs befintliga täktslänter. Den kommer ha en mäktighet om cirka 1 meter, undantaget vid diken där mäktigheten blir 0,5 meter. Barriären kommer att läggas med en lutning på 2 % i riktning mot söder för att säkra avrinning. Barriären kommer att byggas upp successivt framför deponeringsfronten i takt med att deponering fortskrider. Avsikten med en successiv utbyggnad är att resterande yta i den före detta grustäkten kan fungera som infiltrationsyta för nederbördsvatten och dagvatten som avrunnit från ytan av deponerat avfall.

Geologiska- och hydrogeologiska förutsättningar

Marktypen inom hela fastigheten är isälvs sediment, vilket innebär genomsläpplig sand och grus. I nord och syd omges fastigheten av fyllnadsmaterial, i väster av postglacial lera och i öster av postglacial sand.

Fastigheten är belägen inom Strömsholmsåsen, vilken består av isälvs sediment. Åsen omges av glacial lera samt glacial sand/finsand. Strömsholmsåsen sträcker sig från Hyndevadsån i söder till Folkesta väg E20 i norr. Åsen är starkt påverkad av tidigare täktverksamhet som bedrivits inom flera delar av åsen, exempelvis inom fastigheten Åsbymon 2:2, cirka 500 meter söder om den nu aktuella fastigheten. Flera av de tidigare täkterna har fyllts igen med massor. Strömsholmsåsen är cirka 200-300 meter bred och höjer sig 20-30 meter över de omgivande markerna. Materialet i åskärnan består till stor

2020-05-07

551-3287-19

del av grova till mycket grova sediment. Åsen utgör en grundvattenförekomst med ett möjligt uttag av storleksordningen 5–25 l/s. Grundvattenflödets riktning är norrut i åsen. Inom fastigheten Åsbymon 2:39 finns en befintlig brunn som försörjer fastigheten Åsbymon 2:38 med dricksvatten. I dagsläget finns ett bostadshus på fastigheten. Brunnens totaldjup är cirka 3 meter, och grundvattenytan är normalt 1 till 2 meter under markytan. Utförda grundvattenmätningar har visat att grundvattenytan varierat som mest 20 centimeter mellan lägsta och högsta notering. Den grävda brunnen kommer att avvecklas i samband med den planerade deponiverksamheten. Provtagning och analys av dricksvattnet har genomförts under november 2017 samt i juni 2018. Analysresultatet visade vid båda provtagningstillfällena på tjänligt med hälsomässig anmärkning på fluorid.

Risk för att grundvatten tränger upp i deponerat avfall bedöms som liten. Åsen består av ett sorterat isälvsmaterial med en stor andel grova fraktioner i åskärnan och finare material (grus och sand) i de ytliga lagren. Kvarvarande material i täkten har antagits bestå av lagrad grusig sand. Åsens infiltrationsförmåga kommer även vid höga flöden såsom vid kraftig nederbörd eller snösmältning, att säkerställa ett effektivt omhändertagande av vatten.

Sammanfattningsvis stödjer genomförda undersökningar av grundvattennivån, antagandet att åsens infiltrationsförmåga innebär att variationer i grundvattennivå sällan blir särskilt omfattande även vid hög belastning, såsom vid snösmältning. Att grundvattennivån, som idag ligger cirka 2 meter under botten på den före detta grustäkten, skulle tränga in i den planerade deponin underifrån bedöms därför inte som troligt ens på lång sikt.

Miljökonsekvensbeskrivning

Alternativ lokalisering

En lokaliseringsutredning har genomförts inför arbetet med tillståndsansökan för Åsbymon 2:39. Inom Eskilstuna kommun identifierades 27 lokaliseringsalternativ och efter en första utvärdering gjordes en djupare studie av sex alternativ.

Miljöbalken anger att lokaliseringen ska vara lämplig i sig och ge minsta intrång och olägenhet, dock i rimlig omfattning. Platsen ska dessutom vara den lämpligaste, av möjliga alternativa lokaliseringar, för att uppnå syftet med verksamheten.

Efter en utvärdering av alla potentiella platser genomfördes en djupare studie av tre före detta grustäkter, vilket efter samråd kompletterades med tre bergtäkter. De tre bergtäkterna är aktiva och kommunen saknar rådighet. Ingen kan därför vara aktuell för närvarande. Bergtäkterna drivs på kommersiell grund och det är inte ekonomiskt rimligt att avsluta verksamheterna innan täkterna är utbrutna vilket antas ske tidigast när tillstånden går ut. Inom Eskilstuna kommun finns ett behov för avsättning av lera och lösa jordmassor och en lösning behövs inom rimlig tid. Detta innebär att dessa bergtäkter inte kan anses vara lämpliga lokaliseringar för sökt verksamhet.

Vad gäller de återstående alternativen, före detta grustäkter, har bolaget fördjupat lokaliseringsutredningen genom en fördjupad genomgång av de hydrogeologiska förhållandena på Kjulaås 2:33 och 2:26. Utredningen av de hydrogeologiska förutsättningarna vid de alternativa lokaliseringarna visar inte på några avgörande för- eller nackdelar jämfört med det valda alternativet Åsbymon 2:39. En annan faktor som påverkar utvärderingen i lokaliseringsutredningen är avståndet till centrala Eskilstuna. Merparten av bygg- och anläggningsprojekt som avser förtätning, exploatering och omvandling av mark sker i kommunens centralort Eskilstuna. Det medför att avfallet generellt uppstår centralt i Eskilstuna i form av överskottsmassor med lera och lösa jordmassor. Längre avstånd från centrala Eskilstuna ger också längre transporter och därmed högre utsläpp av koldioxid och kväveoxider, mer buller över längre sträckor samt längre transporttider och högre transportkostnader. Av de tre före detta grustäkterna ligger Åsbymon 2:39 på drygt halva avståndet (7 km) jämfört med alternativen Kjulaås 2:33 (12 km) respektive KjulaBlacksta 2:26, (13 km). Det kortare avståndet till avfallens uppkomst bedöms vara en stor fördel eftersom den sökta verksamheten avser deponering av betydande mängder, maximalt 800 000 ton, som transporteras till platsen.

Sammantaget anser bolaget att det genom dessa kompletteringar är visat att det valda alternativet är lämpligast med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Nollalternativet

Nollalternativet medför ett antal möjligheter för framtida användning av det före detta täktområdet, där det mest sannolika alternativet är en avstängd plats med låga värden och begränsad användning. Samtidigt ska man komma ihåg att det är viktigt att finna en långsiktig hållbar lösning för avsättning av lösa överskottsmassor, speciellt när Eskilstuna till stora delar är grundlagt på lera. Nollalternativet medför att det i bygg och anläggningsprojekt inte går att få lokal avsättning för överskottsmassor med lera och lösa jordmassor med nuvarande deponianläggningar. Detta medför transporter av dessa jordmassor till andra anläggningar i regionen (till exempel Sala och Västerås). De långväga transporterna medför miljöbelastning med bland annat buller, koldioxid och kväveoxider.

Miljökonsekvenser för driftsfasen

Naturmiljö

Den naturvärdesinventering som genomförts har visat ett påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3) i en mindre del av tåkten. Gräsmark på torr, mager mark med lågväxt vegetation där signalarterna bockrot, brudbröd och gulmåra påträffades i tåkten. Inga kompensationsåtgärder planeras för den lokala påverkan som blir och bedömningen är att små negativa konsekvenser uppstår då arter kopplade till gräsmarken försvinner vid den planerade deponiverksamheten. Samma bedömning gäller för de potentiella häckningsplatser som det före detta täktområdet erbjuder idag. Inga kompensationsåtgärder planeras för den lokala påverkan som blir och bedömningen är att små negativa konsekvenser uppstår.

2020-05-07

551-3287-19

Den planerade deponiverksamheten kommer att leda till att sandmiljöer försvinner under mark och därmed blir otillgänglig. Även om inga naturvårdsarter påträffades är miljön värdefull att bevara. Vid sluttäckningen av deponin kommer marken att anpassas till vegetationen i omgivande natur. De strukturer man har idag i täkten kan återskapas om man kan försäkra sig om att skyddstäckningen är av samma karaktär som den som var överst innan deponin påbörjades. Därför kommer täckningsmassor som i hög grad liknar det material som finns i grusåsen att användas. Alternativt kan avbaningsmassor från liknande terräng komma att användas. Då skulle mycket av den miljön som gick förlorad återskapas och förutsättningarna skulle kunna återgå till de ursprungliga. Den planerade deponiverksamheten bedöms därmed medföra små eller inga konsekvenser för de sandmiljöer som finns i det nuvarande täktområdet.

Vid nollalternativet kvarstår de potentiella häckningsplatser och den ruderatmark som täkten idag erbjuder. Med tiden kommer dock täkten fortsatt att växa igen, vilket medför att gräs och ungskog kommer att dominera.

Verksamheten berör inget Natura 2000-område eller övriga naturområdesskydd.

Buller

Två typer av grävmaskiner samt en hjullastare och en dumper planeras användas i täkten. Tidigare mätningar av liknande maskiner används som indata i beräkningarna. I bullerutredningen har man även räknat på fyra olika uppställningsplatser inom verksamhetsområdet. I samband med bullerutredningen har bullersituationen utretts för närliggande fastigheter. Under driftfasen kommer höjdskillnaden i deponin att variera. Höjdskillnaden mellan den nuvarande täktbotten och beräkningspunkt 1 (BP1), vid fastighet Åsbymon 2:38 är idag 6 till 8 meter. Beräkningarna visar att ljudnivåer över 55 dBA ekvivalent ljudnivå överskrids redan vid start. Vid fastighet Åsbymon 2:2>5 (BP2) och fastighet Åsbymon 2:40 (BP3) medför höjdskillnaden i marknivå mellan den nuvarande täktbotten och fastigheterna att bullret till en början skärmas effektivt. När skillnaden i marknivå för BP2 och BP3 blir mindre än 5 meter respektive 3 meter överskrids 55 dBA ekvivalent ljudnivå vid fasad. När marknivån i täkten är i jämnhöjd eller högre än omkringliggande mark riskerar riktvärdet att överskridas med mer än 10 dB. För att skydda närliggande bostäder krävs bullerskyddsåtgärder (ÅF, 2018a).

Vid ett fåtal ställen överskrids riktvärdena vid närmsta fastigheter för år 1–4, jämfört med år 20 då riktvärdet överskrids vid samtliga fastigheter. För att undvika detta har ett behovsanpassat kontrollprogram upprättats där bullerskydd anpassas med verksamheten och fasta långtidbullermätare sätts upp. Kontrollfrekvensen av värden framgår av kontrollprogrammet. Om man till exempel använder containrar eller andra mobila bullerskydd kan dessa flyttas med kran eller lastmaskin för att skydda ett begränsat område där verksamheten pågår.

Bullerskyddsskärmar har i utredningen dimensionerats för två alternativa placeringar, men skillnaderna i marknivå innebär att det krävs mycket höga skärmar (upp mot 8–9 meter) och de har i första hand valts bort. Detta för att de inte kan motiveras ur ett

ekonomiskt perspektiv och heller inte på grund av dess potentiella påverkan på kulturmiljövärden och visuellt intryck för besökare av kyrkogården.

Sammantaget bedöms bullerpåverkan vara liten till måttlig och innebära små negativa konsekvenser för närboende i och med att tillräckliga bullerskyddsåtgärder kan vidtas vid behov. Buller från ökande transporter till och från tälten blir försumbar ≤ 1 dB (ÅF, 2018).

Vattenresurser och dricksvatten

Nedan beskrivs förväntade miljökonsekvenser till följd av planerad verksamhets driftsfas utifrån miljöaspekten vattenresurser och dricksvatten. Under varje stycke a, b, c beskrivs den potentiella påverkan, vilken miljöanpassning som planeras samt förväntade miljökonsekvenser av en sådan hantering. Möjliga skyddsåtgärder beskrivs därefter, samt kontroll av verksamheten för att möjliggöra bedömning av om skyddsåtgärder behöver vidtas.

Påverkan på grundvattnet

Risk för att grundvatten tränger upp i deponerat avfall bedöms som liten. Åsen består av ett sorterat isälvsmaterial med en stor andel grova fraktioner i åskärnan och finare material (grus och sand) i de ytliga lagren. Kvarvarande material i tälten har antagits bestå av lagrad grusig sand. Åsens infiltrationsförmåga kommer även vid höga flöden såsom vid kraftig nederbörd eller snösmältning, att säkerställa ett effektivt omhändertagande av vatten.

Grundvattennivån har vid genomförda mätningar i installerade grundvattenrör varierat som mest 20 cm mellan lägsta och högsta notering. Grundvattennivå har även undersökts vid två tillfällen i den dricksvattenbrunn som förser Åsbymon 2:38 med dricksvatten. Djup till vattenytan från brunnens överkant var vid det första undersökningstillfället i november 2017 1,8 meter. I juni 2018 hade nivån sjunkit 0,05 meter.

Den geologiska barriär som anläggs i syfte att filtrera lakvatten och bryta ner samt fördröja och lägga fast föroreningar, kommer fungera som en skyddsåtgärd för påverkan på grundvattnet. Den geologiska barriären som anläggs i botten och längs slänterna av deponin kommer ha en mäktighet om ca 1 meter, undantaget vid diken där mäktigheten blir 0,5 meter. Även provtagning av alla inkomna massor, för att säkerställa lågt innehåll av förorening, minskar risken för att eventuella föroreningar kan spridas till grundvattnet i åsen.

Grundvattenkvalitet med avseende på eventuella föroreningar

Inert avfall som tas emot på en deponi för inert avfall får enligt NFS 2004:10 innehålla en viss mängd föroreningar, s.k. acceptanskriterier. I Åsbymon kommer inert avfall att deponeras samt användas vid anläggning av geologisk barriär. Eventuella föroreningar i avfallet kan potentiellt laka ut till grundvatten. Utlakning sker huvudsakligen genom strömmande vatten.

2020-05-07

551-3287-19

En grovt förenklad beräkning av maximal potentiell utlakning kan göras genom att utgå från acceptanskriterier för mottagning vid en deponi för inert avfall, tabell 7.1. Acceptanskriterierna anger nivågränser för utlakning på lång sikt vid en vattenkvot L/S 10. I tabellen har en maximalt utlakad mängd förorening beräknats som potentiellt kan ske från avfallet i deponin, antaget en torrsubstans på 60 %, samt en maximal fyllnadskapacitet på 800 000 ton.

Miljöanpassning av deponier omfattar bland annat anläggande av geologisk barriär. Den geologiska barriären ska fördröja, fastlägga och bryta ner eventuella föroreningar som lakar ut från deponerat avfall. Lera har en naturlig hydraulisk konduktivitet på 10⁻⁹ m/s. Oavsett mängd nederbörd, kommer barriären under ett år som mest att släppa igenom 30 liter lakvatten per m².

För att minska risken för att förorenat avfall hamnar på deponin, planerar bolaget att genomföra noggrann mottagningskontroll vad avser avfallets innehåll av föroreningar. Ytterligare miljöanpassning av verksamheten omfattar säkerställande av släntlutningar, växtetablering på avslutad deponi samt åtgärder för att säkra deponins stabilitet, såsom dräneringsledningar genom stödvall i söder. I anläggningen byggs vidare in funktioner som möjliggör kontroll av verksamhetens eventuella påverkan, exempelvis provtagningsbrunnar för lak- och dagvatten. För dagvatten anläggs också oljeavskiljare med avstängningsventil.

Grundvattenkvalitet med avseende på partiklar från deponerat avfall

Finpartiklar från deponerat avfall kan potentiellt vandra iväg genom material i åsen och på så sätt orsaka en negativ påverkan på infiltrationsförmågan lokalt. Spridning av partiklar förväntas uteslutande ske med vatten vertikalt i den omättade zonen direkt under eller i anslutning till deponin (det vill säga ovanför grundvattennivån). Åsen består av ett sorterat isälvsmaterial med en stor andel grova fraktioner i åskärnan och finare material (grus och sand) i de ytliga lagren. Partiklar i det deponerade avfallet och i geologisk barriär som eventuellt sprids med avrinnande vatten, kommer effektivt att fastläggas i det underliggande materialet. Omfattningen på en eventuell spridning bedöms erfarenhetsmässigt begränsas till ett antal centimeter.

Miljöanpassning av den planerade verksamheten med avseende på partiklar omfattar en konstruktion bestående av sand-/grusfyllda diken i fronten av den geologiska barriären. När den geologiska barriären ansluts mot stödvalLEN i söder, kommer istället dräneringsledningar att anläggas med kringfyllnad bestående av sand eller grus som effektivt avskiljer partiklar.

Negativa konsekvenser på åsens infiltrationsförmåga till följd av påverkan från finpartiklar från det deponerade avfallet förväntas därför inte uppstå med den tekniska lösning som föreslås.

Grundvattennivå och grundvattenbildning

Den före detta tåkten (4 ha) som bolaget vill ta i anspråk för deponering, utgör i sin nuvarande utformning en infiltrationsyta för grundvatten. Ianspråktagande av ytan för deponi av täta jordmassor, minskar den effektiva ytan för infiltration av nederbördsvatten.

2020-05-07

551-3287-19

Potentiellt kan detta påverka grundvattennivåer och grundvattenbildning. Deponin, inklusive geologisk barriär, kommer att byggas upp successivt. På så sätt kan ytor som inte tagits i anspråk ha en fortsatt funktion som infiltrationsyta under pågående deponering. Vatten som rinner över deponerat avfall kommer efter avskiljning av finpartiklar, att ledas till grusåsen för infiltration. När geologisk barriär är anlagd i hela den före detta tåkten, kommer nederbördsvatten att ledas genom dräneringsledningar i stödvall mot söder, och där tillåtas infiltrera i en sedimentations- och infiltrationsdamm söder om anläggningen. Sammanfattningsvis kommer samma volym nederbörd som tidigare att infiltrera i åsen. Negativa konsekvenser på grundvattennivå eller grundvattenbildning till följd av den planerade verksamheten förväntas därför inte uppstå.

Skulle åsens infiltrationsförmåga för nederbördsvatten på sikt visa sig otillräcklig, kan anläggningen kompletteras med en tätad fördröjningsdamm eller utökad kapacitet vad avser planerad infiltrationsdamm.

Sammanfattningsvis stödjer genomförda undersökningar av grundvattennivå, antagandet att åsens infiltrationsförmåga innebär att variationer i grundvattennivå sällan blir särskilt omfattande även vid hög belastning, såsom vid snösmältning. Att grundvattennivån, som idag ligger cirka 2 meter under botten på den före detta grustäkten, skulle tränga in i den planerade deponin underifrån bedöms därför inte som troligt ens på lång sikt. Deponering av inerta massor bedöms därmed inte riskera att grundvattnet i åsen förorenas. Vid nollalternativet uppstår inga risker, som dock bedömts som försumbara vid deponiverksamheten, för att grundvattnet skulle komma att påverkas.

Påverkan på dricksvatten

Den dricksvattenbrunn som idag försörjer fastighet Åsbymon 2:38 kommer att ersättas med en ny lösning. Något uttag av dricksvatten kommer därmed inte att finnas inom verksamhetsområdet.

Sammantaget bedöms planerad deponiverksamhet efter genomförandet av inarbetade anpassningsåtgärder medföra små konsekvenser för kulturmiljö, landskapsbild, naturmiljö, bebyggelse och boendemiljö samt vattenresurser och dricksvatten. Miljökonsekvenserna bedöms bli lokala och endast genereras under deponins aktiva fas (driftsfas och efterbehandlingsfas).

Riksintresse kulturmiljövård

Inom den befintliga tåkten finns inga direkta uttryck för riksintresset. Detta innebär liten sannolikhet för påverkan på riksintresset. Dock kan riksintresset påverkas indirekt av buller under anläggningstiden, men omfattningen av påverkan bedöms som liten. Även om åtgärden i driftsfasen kan stärka vissa kulturmiljövärden, så som jordbrukslandskapet från 1800-talet bedöms inte riksintresset stärkas i någon större omfattning, eftersom riksintresset främst omfattar fornlämningsbeståndet. Skador på riksintresset kan uppkomma om åtgärden på något sätt påverkar fornlämningsbilden i området. Detta kan främst ske vid etableringar på obruten mark där ej registrerade fornlämnningar kan förekomma.

2020-05-07

551-3287-19

Sammantaget innebär åtgärden under såväl anläggningsfas som driftsfas neutrala konsekvenser för riksintresset för kulturmiljövården.

Påverkan på miljökvalitetsmål

De miljömål som bedömts mest relevanta att bedöma med anledning av den planerade deponiverksamheten i Åsbymon är:

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Grundvatten av god kvalitet
- Ett rikt växt- och djurliv

Begränsad klimatpåverkan ”Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.”

Hur klimatet i Södermanlands län utvecklas beror till stor del på hur användningen av fossila bränslen blir i framtiden, det vill säga hur mycket mängden växthusgaser ökar i atmosfären.

Eskilstunaån och Trosaån uppvisar i beräkningen en svag minskning av årsmedeltillrinningen. Årsmedeltillrinningen till övriga vattendrag i länet förväntas öka eller förbli densamma.

Grundvattenbildningen kan antas vara i samma storleksordning som totalavrinning, vilket innebär att även grundvattenbildningen kan förväntas öka. Det innebär i så fall även höjda grundvattennivåer. Det finns en påtaglig osäkerhet kring prognoser vad avser förändringar av tillrinning, grundvattenbildning och grundvattennivå i länet. Vegetationsperioden ökar med upp till 100 dagar. Förlängd vegetationsperiod innebär ökat vattenupptag av växter. Beroende på effekten av den ökade vegetationsperioden, kan innebörden bli antingen en dämpad eller en motverkad effekt av den ökade tillrinningen totalt sett. Den planerade deponiverksamheten innebär en ökade energiförbrukning och ökade transporter till och från området samt användandet av arbetsmaskiner. Påverkan av utsläpp från dessa fordon och maskiner bedöms ge en lokal ökning av utsläpp av växthusgaser under tiden som deponiverksamheten pågår. I det större perspektivet bedöms däremot nollalternativet innebära mer långväga transporter för att hitta avsättning eller möjligheter till deponering vilket totalt innebär att nollalternativet bedöms leda till större klimatpåverkande utsläpp än den planerade verksamheten. Transporter och behov av avsättning av lösa schaktmassor kommer att fortsätta och öka i framtiden i och med att Eskilstuna växer. I det större perspektivet förväntas klimatpåverkande utsläpp därför minska om möjlighet till avsättning för lösa massor skapas i Åsbymon.

Giftfri miljö ”Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och

2020-05-07

551-3287-19

ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.”

Att deponin anläggs inom en grustäkt beror på egenskaperna av de massor som det finns behov av att deponera inom kommunen. Den planerade deponin kommer endast ta emot lösa leriga jordmassor med lågt föroreningsinnehåll. I och med att mottagningskontrollen innebär en karakterisering av massor enligt analysresultat bedöms risken för att förorenade massor läggs upp på deponin vara mycket liten. Risken för läckage av föroreningar från deponin bedöms därför också som mycket liten.

Grundvatten av god kvalitet ”Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.”

Deponin anläggs enligt gällande krav för att ta emot inerta massor. Provtagning av alla inkomna massor säkerställer detta. Även den geologiska barriär som anläggs i botten och på deponins slänter medför ett skydd för att åsens grundvatten inte påverkas. Att grundvattennivån, som idag ligger cirka 2 meter under botten på den före detta grustäkten, skulle tränga in i den planerade deponin underifrån bedöms därför inte som troligt även på lång sikt. Deponering av inerta massor bedöms därmed inte riskera att grundvattnet i åsen förorenas.

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.”

Inom Åsbymons deponiområde bedöms påverkan på miljömålet främst orsakas av att sydslänter försvinner samt ändrade bottenförhållanden. Potentiella häckningsplatser för backsvala försvinner. Påverkan bedöms vara lokal. Kompensationsåtgärder i form av anpassad sluttäckning kommer genomföras. Ingen bestående påverkan på miljömålet bedöms uppkomma.

Miljö kvalitetsnormer för grundvatten.

Strömsholmsåsen (SE658356-153546) omfattas av miljö kvalitetsnormer för grundvatten. Kvalitetskraven innebär god kvantitativ status och god kemisk grundvattenstatus. I och med att endast inerta massor deponeras bedöms verksamheten inte riskera att grundvattnet i åsen förorenas. Miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten samt för ytvatten är inte aktuellt för verksamhetsområdet.

Miljö kvalitetsnormer för luft.

Planerade arbeten bedöms medföra små negativa konsekvenser under anläggningskedet genom utsläppen från maskiner och transporter av massor. En försumbar haltökning av

2020-05-07

551-3287-19

CO₂, NO₂ och PM10 väntas. Inga luftmätningar planeras i samband med anläggandet av deponin, då den är placerad i glesbygdsområde.

Risk och säkerhet

Ingen särskild riskutredning har genomförts i samband med projektet. Vissa moment under driftfasen innebär en ökad risk för olyckor. Riskbedömning och riskanalys hanteras inom ramen för egenkontrollen.

Risker som identifierats är bland annat:

- Risker för eventuella spill och olyckor vid uppställning och tankning av fordon, slangbrott osv.

- Befintliga slänter i täkten är ställvis branta. Säkerheten är med nuvarande utformning inte fullt tillfredställande på alla delar. Det är därför viktigt att vidta åtgärder i samband med utfyllnaden för att säkerställa en god arbetsmiljö samt förebygga risker. Genom att man under arbetena kommer att ha okulär syn på slänterna kommer förändringar i geometri och mindre rörelser noteras. Extra besiktning kommer att genomföras efter kraftiga regn eller vid långvarig torka. Det kommer därutöver att säkerställas att släntkrönet är obelastat under pågående deponering.

Risken för att föroreningshalter inom området ökar i och med att förorenade massor tas in på fastigheten bedöms begränsad då samtliga jordmassor kommer att provtas och analyseras innan deponering sker.

Försiktighetsmått och skyddsåtgärder

För genomförandet av deponin har olika försiktighetsmått och skyddsåtgärder övervägts och beslutats i samband med framtagandet av miljökonsekvensbeskrivningen. Detta har varit en del av miljöanpassningsprocessen av verksamheten, men alla de skyddsåtgärder som utretts har inte varit möjliga att reglera inom ramen för den planerade deponin.

Skyddsåtgärder som inte har reglerats i samband med deponins utformning är:

Kulturmiljö: Om fornfynd och/eller fornlämning påträffas ska arbetet omedelbart avbrytas till den del som berör fornlämningen och/eller fornfyndet samt området runt detta/dessa. Anmälan ska omedelbart göras till Länsstyrelsen. Vid nya anläggningar på obruten mark ska samråd med länsstyrelsen ske i god tid, för att undvika negativa konsekvenser.

- Häckningsplats för backsvala och skapande av ruderatmark: En konstgjord brink (sydslänt) kan skapas när deponin är slutförd. Ruderatmark skapas genom att ett magert ytskikt tillförs på vilket vegetation utan mänsklig hjälp tillåts etablera sig. På sådan mark uppstår mycket ofta ett artrikt fältskikt med bland annat en tidig succession av ettåriga örter rika på fröer. Möjligheten finns att skapa habitat främst för en rik flora och ett insektsliv som förutom att den biologiska mångfalden påtagligt kan berikas, blir av betydelse för områdets ekosystemfunktioner och tjänster.

- Återskapande av gräsmarker: Detta kan åstadkommas genom slåtter. Genom att slåtter utförs en till två gånger per säsong kan vegetationen hållas låg och konkurrenssvaga arter kan gynnas före arter med negativ påverkan. Eftersom marken i det tänkta området består

av samma typ av material som botten av täkten bör likartade värden kunna utvecklas så länge marken hålls öppen. Skötseln behöver utvärderas efter några år genom att man undersöker om hävdgynnade arter som exempelvis bockrot, brudbröd och gulmåra har börjat komma upp.

- Damning: Om olägenheter för omgivningen uppstår, till exempel i form av damning, ska verksamhetsutövaren snarast vidta åtgärder i samråd med tillsynsmyndigheten för att motverka olägenheterna. Åtgärder för att minska damning, som exempelvis bevattning av vägar, kommer att genomföras vid behov.

- Uppställning av fordon: Det kommer att finnas beredskap i form av absol för spill och läckage från uppställda drivmedelstankar och fordon. Oljeavskiljaren bör kontrolleras och tömmas regelbundet för att säkerställa att dess funktion upprätthålls.

Yttranden

Sveriges Geologiska Undersökningar (SGU) har inkommit med yttrande och anför i huvudsak följande. SGU ser att det finns ambitioner till att få till en fullgod teknisk lösning för att skydda och undvika förorening av grundvattnet vid den planerade deponin. Det finns dock vissa otydligheter kring den tekniska lösningen och tillsammans med att det finns en risk att massor, vilka inte är inerta kommer in till deponin, gör att SGU anser lokaliseringen, till en isälvsavlagring, inte är lämplig. Sand- och grustäkter är särskilt känsliga för föroreningar eftersom marken har hög genomsläpplighet och i förevarande fall ligger den tidigare täkten i en grundvattenförekomst som är avgränsad i vattenförvaltningen.

Kontrollen av farliga ämnen

Vid införsel av stora mängder massor är det svårt att säkerställa att samtliga massor som förs in i området faktiskt är rena och uppfyller kraven för inerta massor. SGU anser därmed att det finns en risk för felklassning av massorna, det gäller inte minst eftersom föreslaget kontrollprogram inte tar hänsyn till vissa viktiga grupper av föroreningar. Ansökan gör gällande att massor som tas emot på anläggningen för deponering ska vara inerta och provade i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2004:10) samt klara gränsvärden för urlakning och totalhalt för organiska parametrar för en deponi för inert avfall. SGU anser att den föreslagna kontrollen av massornas renhet är otillräcklig eftersom den riskerar att förbise föroreningar som inte omfattas av NFS 2004:10, men som kan befaras förekomma i schaktmassor från en urban miljö i regionen. I detta hänseende har en riskbedömning gjorts av Vattenmyndigheterna, i vilken flera ämnen (ex. PFAS, tri- och tetrakloreten, bekämpningsmedel med flera ämnen) är utpekade som orsak till att god kemisk status riskerar att inte uppnås i grundvattenförekomsten till 2027. För att understryka risken med införsel av externa massor i sand- och grustäkter vill SGU även hänvisa till en nyligen genomförd landsomfattande screening av miljögifter i grundvatten som påvisade en koppling mellan närheten till deponier och höga PFAS-halter i grundvatten (SGU, 2019).

2020-05-07

551-3287-19

Massornas egenskaper

I ansökan anges att deponimassorna kommer utgöras av leror och andra lösa jordmassor. SGU får intrycket att massorna kommer härröra från en urban miljö i och omkring Eskilstuna. Vad gäller de ytligare liggande lerorna i och omkring Eskilstuna ska man vara medveten om att det är vanligt förekommande med sulfidjordar vilka när de grävs upp kan leda till förändringar i pH i yt- och grundvatten samt urlakning av metaller. Vad gäller uttrycket andra lösa jordmassor är det en diffus term i sammanhanget särskilt när det rör sig om massor från en urban miljö. Skulle deponin enbart vara till för rena, naturliga leror (sulfidleror undantagna) minskar oklarheten och även riskerna att ej inerta massor kommer in i deponin.

Vattenförvaltningen

Ansökan berör ett avsnitt av Strömsholmsåsen, en grundvattenförekomst avgränsad inom vattenförvaltningen (SE658356-1535). Det innebär att ansökan ska ta hänsyn till gällande miljö kvalitetsnormer för grundvatten. Enligt de uppgifter som finns i VISS har förekomsten idag god kemisk- och kvantitativ status. Eftersom undersökningar av grundvattnets kemi saknas i grundvattenförekomsten har bedömningen av kemisk status angetts som osäker och tillförlitligheten är låg. Den preliminära riskbedömning som utförts av Vattenmyndigheterna anger att förekomsten är i risk att inte uppnå god status år 2027, bland annat på grund av PFAS (summa 11), tri- och tetrakloreten samt andra ämnen härrörande från förorenade områden och urban markanvändning. Enligt 5 kap 4 § i miljöbalken får inte en verksamhet tillåtas om den leder till försämring av en grundvattenförekomsts status eller äventyrar möjligheten att nå miljö kvalitetsnormerna. Svårigheten att säkerställa renheten i stora massor gör att SGU anser att lokaliseringen av verksamheten i en grundvattenförekomst är olämplig.

Den tekniska lösningen

Den tekniska lösningen uppfyller mer än väl kriterierna för en geologisk barriär för inert avfall och lösningen i sig är väl genomtänkt. Det enda frågetecknet här är att den geologiska barriären kommer konstrueras av massor som tagits in och ska deponeras på platsen. Det bör betyda att man behöver ha en särskilt noggrann kontroll på dessa massors egenskaper. Det finns även oklarheter kring var infiltration av lakvatten kommer ske och vilka åtgärder man avser vidta om man upptäcker föroreningar i lakvattnet. Båda dessa faktorer är intressanta eftersom avlagringen är utpekad som en grundvattenförekomst.

Lokalisering

SGU vill framföra att mycket stor restriktivitet bör råda vid införsel, hantering och deponering av externa massor i sand- och grustäkter. SGU anser att hantering och deponering av externa massor, framförallt schaktmassor från urban miljö, kan innebära en risk för negativ påverkan på grundvattnet. Naturgrustäkter är särskilt känsliga för föroreningar eftersom marken har hög genomsläpplighet och i förevarande fall ligger den tidigare täkten i en grundvattenförekomst som är avgränsad i vattenförvaltningen. Ur ett grundvattenperspektiv ser SGU att det är mer lämpligt att lokalisera deponier till platser som redan är belägna på lera, i avslutade moräntäkter eller i färdigbrutna bergtäkter.

Bolagets bemötande av yttranden

Bolaget har bemött yttrandet och anför i huvudsak följande.

Kontroll av farliga ämnen

SGU anser att det finns risk för felklassning av massor som förs in i området, då föreslaget kontrollprogram inte tar hänsyn till viktiga grupper av föroreningar. Ansökan gör gällande att massor som tas emot på anläggningen för deponering ska vara inerta och provade i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2004:10) samt klara gränsvärden för utlakning och totalhalt för organiska parametrar för en deponi för inert avfall.

Med bakgrund till den riskbedömning som Vattenmyndigheterna genomfört, och som SGU hänvisar till i sitt yttrande, kan bolaget utöka provtagning och kontroll av farliga ämnen vid misstanke om att andra föroreningar förekommer. Ämnen som PFAS och tri- och tetrakoloretan med flera är ämnen som kan förekomma i den urbana miljön i Eskilstuna. Vid mottagning av leriga massor från jordbruksmark kan kontroll av bekämpningsmedel vara motiverat. Vilka ämnen som är aktuella att kontrollera kan förändras över tid utifrån ny kunskap, och kan behöva revideras under genomförandetiden för verksamheten. Bolaget kan utöka kontrollen av farliga ämnen på ett sätt som fastslås i det kontrollprogram som ska tas fram för verksamheten i samråd med tillsynsmyndigheten. Den utökade kontrollen av farliga ämnen kan förslagsvis regleras genom tillägg i ansökans förslag till villkor punkt 6 och 7.

Massornas egenskaper

I ansökan anges att deponimassorna kommer utgöras av leror och andra lösa jordmassor. Behovet består i att kunna ta emot leror och andra lösa jordmassor som härstammar från bygg- och anläggningsprojekt i både tätorterna och landsbygden. Syftet med planerad inertdeponi är att uppfylla behovet och bolaget bedömer det inte lämpligt att begränsa mottagningen till endast naturliga leror på det sätt som SGU nämner. En begränsning till endast naturliga leror skulle i sig föra med sig svårigheter för tillsynsmyndigheten att bedöma vad som är naturlig lera och hur inslag av till exempel silt och sand eller mull och gytta skulle hanteras. Massornas egenskaper kontrolleras däremot genom provtagning och vid behov utökad kontroll av farliga ämnen.

Vattenförvaltningen

I bedömningen av status för miljö kvalitetsnormen för Strömsholmsåsen anges att statusen är god, men att det finns betydande påverkanskällor inom grundvattenförekomsten. Punktkällor finns i form av en lång rad förorenade områden på Strömsholmsåsen som var för sig kan innebära betydande hot mot grundvattenkvaliteten. Flera ämnen och ämnesgrupper är identifierade som kan innebära svårhanterade föroreningsproblem i grundvattnet. Det finns även diffusa påverkanskällor som jordbruk, infrastruktur, bebyggelse, kyrkogård och motorbana.

Bolaget delar vattenmyndighetens uppfattning att det finns gott om befintliga föroreningskällor och att risken att statusen för Strömsholmsåsen blir försämrad är stor. I kompletteringen som bolaget ingav i november 2019 görs en bedömning av möjligheten

2020-05-07

551-3287-19

att använda Strömsholmsåsen för vattenförsörjning (Structor, 25 oktober 2019). Slutsatsen i bedömningen är att uttagskapaciteten i åsen förmodligen är tillräcklig för att kunna ha betydelse för vattenförsörjning, men att det skulle krävas både omfattande och långtgående efterbehandlingsåtgärder av förorenade områden och därutöver speciella skyddsåtgärder för att säkerställa vattenkvaliteten på vattnet, så att det skulle kunna användas som dricksvatten. Den föreslagna deponin för inert avfall är tänkt att drivas på ett sådant sätt att risken för att massorna kommer att innehålla betydande mängder föroreningar är liten. Designen av deponin är vidare utformad för att vattenbildningen till grundvattnet ska bibehållas i så stor utsträckning som möjligt så att påverkan på grundvattnets kvantitet av deponin kan minimeras.

Bolaget menar här att de befintliga riskobjekten och föroreningskällorna innebär så stor risk för grundvattnets kvalitet och kvantitet, dess status enligt miljökvalitetsnormen, att den föreslagna deponin är i det närmaste betydelslös i sammanhanget. Möjligheten att säkert bibehålla god status och att minska påverkan på grundvattenförekomsten bestäms av möjligheten att åtgärda och förebygga spridning av föroreningar från befintliga förorenade områden på Strömsholmsåsen. Den föreslagna deponin för inert avfall minskar inte möjligheten att göra det och orsakar inte i sig någon nämnvärd ökning av risken att miljökvalitetsnormens status sänks.

Den tekniska lösningen

Det är bra att SGU har satt sig in i och förstått hur deponin är tänkt att fungera. Åtgärder vid Åsbymon som att börja samla in lakvatten och behandla det och/eller leda bort det någon annanstans är svåra, nästan omöjliga att genomföra i efterhand. Det skulle stå i strid med det utarbetade vattenhanteringssystemet vid anläggningen; vatten ska inte föras bort, utan ska tillbaka ner i grundvattnet under deponin.

Avsikten med den föreslagna systemlösningen med långtgående kontroll av massornas ursprung, föroreningsinnehåll och lakningsegenskaper är just att minimera risken att det kommer massor till Åsbymon som i efterhand visar sig innehålla föroreningar.

Lokaliseringen

Som kommunalägt bolag behöver bolaget ta fram hållbara lösningar och göra investeringar inom kommunens gränser. Bolaget arbetar för att ta fram lösningar som är långsiktigt hållbara i socialt, ekonomiskt och miljömässigt perspektiv. Det är inte en hållbar lösning att som i dagsläget sakna långsiktig avsättning för lera och lösa jordmassor inom kommunens gränser, och därmed tvinga fram långväga transporter till anläggningar i andra kommuner.

SGU beskriver att de ur sitt perspektiv ser att en lämpligare lokalisering vore på lera, i avslutade moräntakter eller färdigbrutna bergtäkter. Lokaliseringsutredningen har inkluderat bergtäkter och visat att de inte är färdigbrutna inom rimlig tid och att kommunen och bolaget saknar rådighet över dessa. Alternativet med avslutade moräntakter saknas tyvärr i relevant volym inom kommunen.

Eskilstuna kommun är en del av Mälardalens bördiga jordbrukslandskap och mark med lera sammanfaller med markanvändning som jordbruksmark. Bolaget bedömer att ta

2020-05-07

551-3287-19

jordbruksmark i anspråk för deponering av lera inte är en lämplig markanvändning, att det tvärtom vore dålig förvaltning av en naturresurs och bland annat reducera möjligheterna till en långsiktig livsmedelsförsörjning. Eftersom den föreliggande ansökan inte berör jordbruksmark så har Jordbruksverket inte varit involverade. SGU ser till sina intressen och har tydligt kommunicerat riskerna för påverkan på grundvattnet. Sett till helheten gör bolaget den sammantagna bedömningen att den valda platsen är lämpligast för den planerade verksamheten med minsta olägenhet för människa och miljö.

Miljöprövningsdelegationens bedömning

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att bolaget har genomfört samråd och upprättat en miljökonsekvensbeskrivning enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken och förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. Miljöprövningsdelegationen finner att inlämnad miljökonsekvensbeskrivning efter gjorda kompletteringar uppfyller kraven och kan godkännas enligt 6 kap. 42 § miljöbalken.

Tillåtlighet

Val av plats

Ansökan har ifrågasatts, med den huvudsakliga invändningen att det inte visats att lämplig plats valts för sökt verksamhet. Miljöprövningsdelegationen inleder därför sin bedömning med att ta upp frågan om lämplig lokalisering.

Miljöprövningsdelegationen har valt att efter att ansökan och MKB kompletterats översända underlaget till Sveriges Geologiska Undersökningar (SGU) med begäran om yttrande. SGU är expertmyndigheten för frågor om berg, jord och grundvatten i Sverige.

Därefter har bolaget getts möjlighet att bemöta yttrandet.

Enligt 2 kap. 6 § MB ska det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Har sökanden valt lämplig plats för sökt verksamhet?

Då det redan under samrådet framkom starka synpunkter om att lokaliseringen var olämplig från bland annat SGU på grund av lokalisering till grundvattenförekomst belägen i en ås, ansåg Miljöprövningsdelegationen att lokaliseringsfrågan bör utredas innan man går vidare med prövningen. Med anledning av detta remitterade delegationen ärendet till SGU som är expertmyndigheten för grundvatten. Något mer omfattande remissförfarande bedömdes inte nödvändigt i detta skede.

Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) avslog den 29 oktober 2018 en ansökan (M 3171–18) om tillstånd att införa och hantera externa massor på en naturgrustäkt. Utredningen i målet visade på att den sökta verksamheten innebar en föroreningsrisk av

2020-05-07

551-3287-19

den närbelägna grundvattenförekomsten. Med beaktande av naturgrustäckers höga genomsläpplighet samt svårigheten i att säkerställa renheten av stora massor bedömde MÖD platsen som olämplig.

Målet gällde en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken (1998:808) (MB) om införsel och hantering av bland annat entreprenadberg och rena jord- och schaktmassor på en redan befintlig naturgrustäkt. Frågan MÖD prövade var huruvida den sökta platsen bedömdes vara en lämplig lokalisering enligt MB:s regler.

Viktiga faktorer MÖD beaktade i sin bedömning var naturgrustäckens höga genomsläpplighet och därmed känslighet för föroreningar samt naturgrustäckens direkta anslutning till en grundvattenförekomst. Denna vattenförekomst ansågs vara av stor betydelse för dricksvattenförsörjningen i området. Utredningen i målet visade även på att täktbotten ligger nära grundvattennivån, vilket enligt domstolen ökar risken för förorening. MÖD anförde vidare i enlighet med länsstyrelsens bedömning att införsel av massor i ett icke förorenat område alltid innebär en viss risk för förorening och att säkerställa renheten i stora massor är mycket svårt. Även Sveriges geologiska undersökning (SGU) ställde sig kritisk till verksamheten och menade att hantering av externa massor inom verksamhetsområdet ökar risken för transport av eventuella föroreningar vidare till grundvattenförekomsten. Sammanfattningsvis konstaterade MÖD att sökanden inte visat på att naturgrustäkten utgjorde en lämplig lokalisering och avslag därmed ansökan.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att även om förhållande i MÖD:s avgörande och i aktuellt ärende kan skilja sig åt i flera delar är de grundläggande frågorna lika; nämligen att införsel av massor i ett icke förorenat område alltid innebär en viss risk för förorening och att säkerställa renheten i stora massor är mycket svårt samt att den sökta verksamheten innebär en föroreningsrisk av den närbelägna grundvattenförekomsten.

I aktuellt ärende har SGU i sitt yttrande angett att det finns vissa otydligheter kring den tekniska lösningen och tillsammans med att det finns en risk att massor, vilka inte är inerta kommer in till deponin, innebär det att lokaliseringen till en isälvsavlagring, inte är lämplig. Sand- och grustäckter är särskilt känsliga för föroreningar eftersom marken har hög genomsläpplighet och i förevarande fall ligger den tidigare täkten i en grundvattenförekomst som är avgränsad i vattenförvaltningen. Vad gäller uttrycket andra lösa jordmassor är det en diffus term i sammanhanget särskilt när det rör sig om massor från en urban miljö. Skulle deponin enbart vara till för rena, naturliga leror (sulfidlorer undantagna) minskar oklarheten och även riskerna att icke inerta massor kommer att deponeras. Ur ett grundvattenperspektiv ser SGU att det är mer lämpligt att lokalisera deponier till platser som redan är belägna på lera, i avslutade moräntäckter eller i färdigbrutna bergtäcker.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att det framgår av bolagets bemötande att massorna kommer härröra både från tätorter och landsbygd i Eskilstuna kommun.

2020-05-07

551-3287-19

Bolaget menar också att de redan befintliga riskobjekten och föroreningskällorna längs med åsen innebär så stor risk för grundvattnets kvalitet och kvantitet samt dess status enligt miljökvalitetsnormen, att den föreslagna deponin är i det närmaste betydelselös i sammanhanget.

Miljöprövningsdelegationen har att pröva den lokalisering som föreslås av bolaget. Att det finns befintliga riskobjekt i åsen som har historisk bakgrund är enligt Miljöprövningsdelegationens uppfattning inte ett skäl att tillåta att nya verksamheter med risk lokaliseras till åsen. Att tillföra nya riskobjekt som ytterligare kan försvåra framtida möjligheter till dricksvattenuttag är direkt olämpligt.

Sammanfattningsvis bedömer Miljöprövningsdelegationen att det underlag som finns i form av ansökan och MKB, avgörande från MÖD samt yttrande från SGU starkt talar för att det finns alternativa platser som innebär mindre intrång och olägenheter för människors hälsa och miljön än fastigheterna Åsbymon 2:39 och 2:40.

Miljöprövningsdelegationen bedömer utifrån försiktighetsprincipen att den av bolaget valda platsen är olämplig för den yrkade verksamheten, oavsett vilka skyddsåtgärder som kan vara möjliga att vidta.

Mot bakgrund av att den yrkade lokaliseringen inte kan anses uppfylla de krav på val av plats som följer av 2 kap. 6 § miljöbalken finner Miljöprövningsdelegationen ingen anledning att begära ytterligare utredning av möjligheterna till skyddsåtgärder och försiktighetsmått i den planerade verksamheten.

Miljöprövningsdelegationen anser att bolagets ansökan skall avslås i sin helhet.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, *se bilaga 1*.

Detta beslut har fattats av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län. I beslutet har länsassessor Mikaela Öster, ordförande, och miljöskyddshandläggare Pia Persson Holmberg, miljöskakunnig, deltagit. Ärendet har beretts av miljöskyddshandläggare Lars Andersson.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut

22(23)

2020-05-07

551-3287-19

Bilagor:

1. Hur man överklagar till Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen.
2. Kungörelsedelgivning

Kopia till:

Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se

Havs- och Vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se

Länsstyrelsen i Södermanlands län, (e-post)

Miljö- och räddningstjänstnämnden i Eskilstuna kommun, (e-post)

SGU, Box 670, 751 28 Uppsala

Miljöskyddsenheten (PPH)

Rättsenheten (MÖ och GS)

Bilaga 1

HUR MAN ÖVERKLAGAR HOS MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Om Ni är missnöjd med Miljöprövningsdelegationens beslut kan ni överklaga detta hos mark- och miljödomstolen, Nacka tingsrätt.

Det gör Ni genom att i ett brev till mark- och miljödomstolen

- tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets nummer (diarienummer) och
- redogör för dels varför Ni menar att Miljöprövningsdelegationens beslut är felaktigt, dels hur Ni anser att beslutet ska ändras.

Ni undertecknar brevet, förtydligar namnteckningen och uppger Ert personnummer eller organisationsnummer, samt postadress och telefonnummer.

Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er ståndpunkt, så bör Ni skicka med det.

Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er.

Brevet ska lämnas/skickas till Länsstyrelsen i Uppsala län och inte till mark- och miljödomstolen.

Länsstyrelsens adress och telefonnummer framgår av sidfoten på första sidan av beslutet.

Länsstyrelsen måste ha fått Ert brev **inom tre veckor** från dagen för delgivningen av beslutet, annars kan Ert överklagande inte tas upp.

Om den som överklagar är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet dock ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Har Ni ytterligare frågor kan Ni kontakta Länsstyrelsen på e-post uppsala@lansstyrelsen.se eller telefonnummer 010-223 30 00. Ange beslutets diarienummer.

Kungörelsedelgivning bilaga 2

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län, har den

7 maj 2020 (dnr: 551-3287-19) beslutat att avslå Eskilstuna och Energi AB:s ansökan om tillstånd för deponi inom fastigheterna Åsbymon 2:39 och 2:40 i Eskilstuna kommun med stöd av 9 kap. miljöbalken.

Beslutet finns tillgängligt på Länsstyrelsens diariestation, Bävernsgården 17 i Uppsala och Stadshuset, Alva Myrdals gata 1 i Eskilstuna. Aktförvarare är Jonny Pettersson.

Beslutet får överklagas inom tre veckor räknat från den 21 maj 2020, då delgivning anses ha skett.

Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län, har den 7 maj 2020 beslutat att avslå Eskilstuna Energi och Miljö AB:s ansökan om tillstånd för deponi inom fastigheterna Åsbymon 2:39 och 2:40 i Eskilstuna kommun med stöd av 9 kap. miljöbalken.

Beslutet finns tillgängligt på Länsstyrelsen, Bäverns gränd 17 i Uppsala och Stadshuset, Alva Myrdals gata 1 i Eskilstuna. Aktförvarare är Jonny Pettersson.

Beslutet får överklagas inom tre veckor räknat från den 21 maj 2020, då delgivning anses ha skett. Ange diarienummer 551-3287-19.